MIJLOACE AUXILIARE DE REGLEMENTARE A RELAȚIILOR ECONOMICE INTERNAȚIONALE

Victoria ARHILIUC

Relațiile economice internaționale contemporane sunt reglementate de un complex de norme şi principii care s-au format treptat, pe măsura cerințelor şi necesităților reale. Acestea sunt incluse în tratate şi acorduri încheiate între subiecții dreptului internațional atât la nivel bilateral, cât şi multilateral.

În condițiile apariției şi dezvoltării proceselor integraționiste şi globalizării, în sistemul economic internațional au apărut noi instrumente juridice şi instituționale de reglementare. A crescut considerabil numărul tratatelor internaționale referitoare la problematica economică, s-au format principiile speciale ale dreptului internațional economic, s-a produs internaționalizarea mai multor întrebări de ordin intern ale statelor şi trecerea lor spre reglementare internațională.

În ce priveşte bazele organizaționale ale sistemului economic internațional, un rol important în domeniu îl au organizațiile economice internaționale care au apărut şi s-au consolidat: Fondul Monetar Internațional (FMI), Banca Internațională pentru Reconstrucție şi Dezvoltare (BIRD), Organizația Mondială a Comerțului (OMC), Agenția Internațională pentru Garantarea Investițiilor s.a.

Deşi nivelul dreptului internațional economic este destul de avansat şi complex, acesta nu acoperă pe deplin multitudinea relațiilor economice internaționale. În acest sens, rămâne spațiu pentru aplicarea, ca mijloc de reglementare a unor aspecte economice internaționale, a normelor cu caracter de recomandare, a normelor dreptului transnațional, a normelor dreptului supranațional, pe care le considerăm mijloace auxiliare de reglementare a relațiilor economice internaționale. Prezintă interes explicarea sensului şi identificarea conținutului acestor mijloace.

Normele cu caracter de recomandare (*Soft Law*) sunt norme care nu se încadrează întocmai în noțiunea de norme de drept, operând într-o zonă intermediară, între politici şi drept, include principii, coduri de conduită, planuri de acțiune. Extremitatea normelor de recomandare (*Soft Law*) se explică prin faptul că acestea apar în situația când statele, de comun acord, deseori nu doresc să se oblige juridic, dar totodată doresc să adopte şi să testeze anumite reguli şi principii înainte ca acestea să devină norme de drept. Normele *Soft Law* nu prevăd în conținutul lor drepturi şi obligații ale statelor expuse categoric şi definitiv, în conținutul lor fiind folosite aşa formulări ca „a lua măsuri", „a contribui la dezvoltare", „a tinde spre realizare" s.a. Din punctul de vedere al perspectivei sociologice al dreptului internațional, *Soft*

Law poate fi relevant în ce priveşte procesul de formare a cutumelor sau a tratatelor internaţionale, rămânând esenţial să se menţină distincţia dintre *lege lata* şi *lege ferenda*, între norme de drept şi alte norme sociale şi, în sfârşit, între sistemul de drept şi sistemul politic [1, p.54].

Din categoria normelor *Soft Law,* caracteristice dreptului internaţional economic fac parte hotărârile Organizaţiilor internaţionale [2, p.173], cum ar fi Rezoluţiile Adunării Generale a ONU „Complexul principiilor şi regulilor pentru controlul practicii antreprenoriale limitate concordate multilateral" din 1980, „Despre măsurile de întărire a încrederii în relaţiile economice internaţionale" din 1984, „Despre securitatea economică internaţională" din 1985, „Principiile privind determinarea relaţiilor comerciale şi politica comercială, ce contribuie la dezvoltare", adoptate de către UNCTAD în 1964 ş.a.

Dreptul transnaţional [3] ca mijloc auxiliar de reglementare a relaţiilor economice internaţionale este un fenomen juridico-instituţional în sistemul internaţional, esenţa căruia constă în faptul că persoanele juridice de drept privat (de cele mai dese ori, întreprinderi multinaţionale, bănci, birje) din diferite ţări creează la nivel bilateral si multilateral norme proprii privind relaţiile reciproce.

Astfel de norme apar în cazul când întrebările respective nu sunt reglementate de dreptul naţional sau de dreptul internaţional (aceasta se întâmplă în cazul lacunelor de drept), sau se reglementează în ambele sisteme de drept conform principiului „*totul e permis ce nu e interzis*".

În normele dreptului transnaţional, se reflectă voinţa comună a persoanelor juridice private din diferite ţări şi prin aceasta ele se deosebesc atât de normele de drept naţional, cât şi de drept internaţional. Ca exemplu de drept transnaţional servesc regulile de interpretare a termenilor comerciali „INCOTERMS", normele acordurilor interbancare, regulile de conlucrare a întreprinderilor din diferite ţări s.a. [4, p.359].

În ce priveşte dreptul supranaţional [5], acesta reprezintă o expresie condiţională în sistemul internaţional, a cărui esenţă constă în faptul că statele trebuie să îndeplinească prevederile normelor adoptate sau intrate în vigoare, fără acordul lor. De regulă acestea sunt norme din dreptul derivat [6, p.53], adoptate de organele organizaţiei internaţionale interguvernamentale în baza prevederilor statutului organizaţiei sau a actelor originare de constituire. În aşa situaţie, statele care au votat împotrivă oricum trebuie să îndeplinească prevederile normelor adoptate de organele organizaţiei. Deseori dreptul supranaţional urmează să fie aplicat direct, în mod prioritar, pe teritoriul statului membru al organizaţiei, şi îndeplinit atât de cetăţeni, cât şi de organele de stat.

Semne de supranaţionalitate sunt prezente în activitatea unor organizaţii internaţionale cu caracter universal, cum ar fi Fondul Monetar Internaţional, Organizaţia Internaţională a Muncii, Organizaţia Internaţională a Aviaţiei

Civile sau organizații interguvernamentale regionale – ca exemplu Uniunea Europeană, organizație de integrare europeană.

Semnele dreptului supranațional se manifestă în următoarele caracteristici:

1) dreptul intern al formațiunii supranaționale devine parte componentă a dreptului național al membrilor săi;

2) dreptul intern al formațiunii supranaționale se creează de organul împuternicit juridic, care nu se subordonează şi nu este sub controlul statelor-membre, dar adoptă hotărâri obligatorii pentru statele-membre, indiferent de atitudinea negativă față de ele a unuia sau a mai multor state-membre;

3) funcționarii internaționali ce activează în organele formațiunilor supranaționale se prezintă din nume propriu, dar nu ca reprezentanți ai statelor;

4) organele formațiunilor supranaționale adoptă hotărârile cu majoritate de voturi şi fără participarea nemijlocită a țărilor interesate.

Dreptul supranațional se prezintă ca mijloc de reglementare omogenă a unor domenii din viața statelor-membre ale formațiunii supranaționale, care au încheiat în acest scop acordul respectiv.

Fenomenul supranaționalității, pe de o parte, are caracter funcțional (este o conturare a tendințelor de unificare, expresie a interdependenței practice a statelor) şi nu iese din limitele câmpului de influență a lor, iar pe de altă parte, are o existență de sine stătătoare, independentă în anumită măsură de voința inițială a statelor-membre.

Reglementarea supranațională poate fi privită ca etapă intermediară spre „federalismul mondial" [7, p.41].

Normele de recomandare *Soft Law*, dreptul transnațional şi dreptul supranațional ca mijloace auxiliare de reglementare a relațiilor economice internaționale, se încadrează în dreptul internațional economic, servind conceptului economiei de piață şi concurenței loiale.

Referințe:

1. MALANCZUK, P. *Modern introduction to international Law.* Seventh revised ed.Routledge, 1997, Whttp://en.wikpedia.org/wk/Soft_Law.
2. Del GIUDICE, F. *Diritto internazionale publico*, Edizioni Simone, 1995.
3. http://legal-dictionary.thefreedictionary.com/transnational+Law
4. *Международное право*. Отв.ред. Г.М. МЕЛІКОВ. Москва: РИОР, 2009.
5. http://encyclopedia.thefreedictionary.com/supranational+law
6. SUCEVEANU, N. *Dreptul instituțional al Uniunii Europene.* Chişinău: CEP, USM, 2012.
7. ШУМИЛОВ, В.М. *Международное экономическое право.* Москва: НИМП, 1999.